Čtení, knihovny a online svět

…k názvu dodáme: „Je vše v symbióze.“ ☺

Richard Papík

Ústav bohemistiky a knihovnictví FPF

Slezské univerzity v Opavě

a

Ústřední knihovna Univerzity Karlovy

Jan Závěšický

Ústřední knihovna Univerzity Karlovy

Zlín, úterý 16.5. 2017

Anotace

Fenomén čtení v době informační společnosti. Kognitivní aspekty čtení, také ve vztahu k elektronické komunikaci a elektronickým předlohám s vlivem na psychiku a fyziologii člověka. Výzvy pro online čtení. Fenomén hypertextu a vyšší duševní procesy spojené se čtením a učením. Role knihoven, role informační a digitální gramotnosti v novém čtenářství. Zařazení problematiky do oblasti řízení znalostí (knowledge management).

•

Výzkumy v LIS? Ano, např.

Title:	A COGNITIVE PROCESS MODEL OF DOCUMENT INDEXING
Author(s):	JOHN F. FARROW, (Department of Library and Information Studies Manchester Polytechnic, Manchester M15 6BH)
Citation:	JOHN F. FARROW, (1991) "A COGNITIVE PROCESS MODEL OF DOCUMENT INDEXING", Journal of Documentation, Vol. 47 Iss: 2, pp.149 - 166

Čtení snižuje stres o 60 procent, … zjistili vědci. **Zvyšuje naši sebeúctu a zahání deprese**. National Reading Campaign v Torontu na to šla poněkud vědečtěji a společně s CBC Books zkoumala, na co konkrétně má u člověka čtení vliv. **V dnešní době vyhrává první faktor – čtení po šesti minutách zredukuje stres o 60%.**

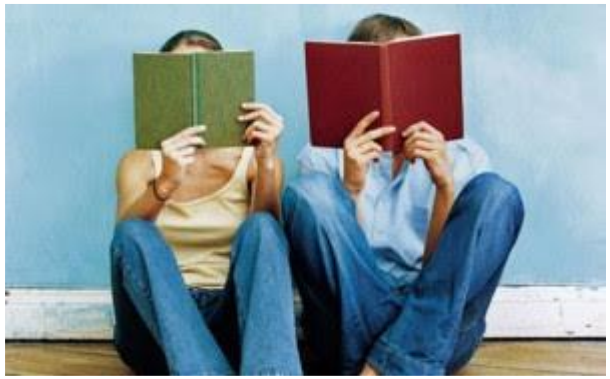

„Je těžké předpovídat, obzvláště budoucnost.“

„It’s Difficult to Make Predictions, Especially About the Future.“

Niels Bohr? Samuel Goldwyn? Robert Storm Petersen? Yogi Berra? Mark Twain? Nostradamus? Anonym?

„To považuji jen za vtip, a snad obchodní trik. Mít některé knihy v počítači je možná dobré k určitým vědeckým pracím, archivování, ale představa, že si někdo koupí nový román na disketě nebo si ho vyhledá na internetu, sedne před obrazovku a začne si číst, je absurdní …“

odpověď ***Ephraima Kishona*** *na otázku:* ***„Myslíte, že budoucnost knihy je v její elektronické podobě?“***

(knižní veletrh ve Frankfurtu, ***podzim 1999****)*

„Budoucnost není již tím, čím bývala.“

The future isn’t what it used to be.

Paul Valéry (1871-1945)

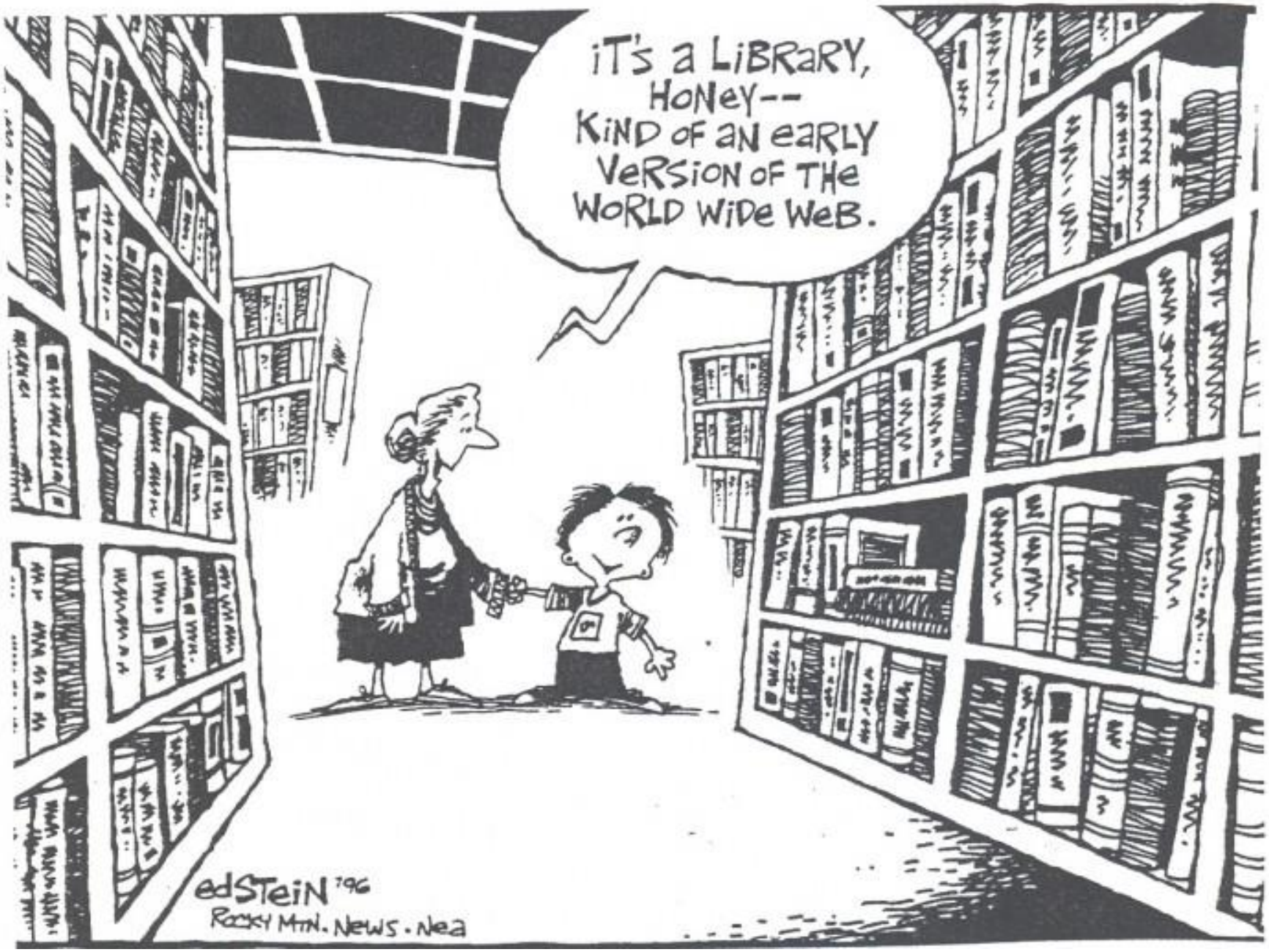
iT's a LiBRaRY, HONey-- KiND OF aN eaRLY VeRSION OF THE WORLD WiDe WeB.
edSTeiN '96
Rocky Mtn. News · Nea

- v **80. letech uživatelem** v podstatě každý, rozvoj grafických uživatelských rozhraní, je rozšířená platforma mikropočítačů, která nahrazuje či doplňuje terminálové přístupy

- v **90. letech** a na **přelomu století 20. a 21. století** může být uživatelem prakticky kdokoliv a navíc může být účastníkem mobilní komunikace

… a něco dalšího ovlivní?

… a co koncept tzv. průmyslu 4.0 a jak to ovlivní knihovny?

Vybíráme dvě oblasti – k diskuzi:

- „digitálno“, digitalizace a velká data?
- nové formy učení (v podstatě ve vazbě i na čtení)?

Momenty …

- 90.léta 20.století a počátek 21.století – např. nevídaný rozmach tzv. **distribuovaných** informačních systémů
- **hypertextově** orientované formy (WWW) převládají, ale myšlenka hypertextu je starší
- z **textového dokumentu** a prostoru do prostoru dalších multimediálních forem (zachycení dynamiky, pohybu …)
- počítače a síťová (**WAN** a **VAN**) komunikace změnily:
  - pracoviště, pracovní svět,
  - **životní styl**

Co ovlivní čtení a čtenářství dále? Svoboda a vlastnictví?

- **jedním z hlavních paradoxů informační společnosti** je to, že informace jsou snadno rozšiřitelné a využívané, což vede k různým problémům v rámci ***svobody informací*** a ***kontroly informací***, také pak k problémům ***duševního vlastnictví***
- ***Digital Millennium Copyright Act (DMCA),*** 1996, **USA**
- ***Copyright Directive (EUCD),*** 2001, **Evropa**
- **jiná větev duševního vlastnictví:** ***průmyslově právní ochrana*** – informační zdroje jsou přístupné volně a zdarma a některé indexovány internetovými vyhledávacími nástroji (role *WIPO*, *EPO*, u nás *ÚPV*)
- Dnes i větve forem CC (creative commons), ale i otevřená věda, otevřený přístup k dokumentům (**open access**) … **to vše ovlivňuje čtení a čtenářství, stejně jako nové formy (blogy, wiki …)**

Nové koncepty a jejich vliv

- **koncepty** digitálních technologií a **změn informačního obsahu**, svět *elektronické komerce* (***e-commerce***), *elektronického obchodu* (***e-business***), ale také se objevují aktivity typu ***„CC“* (*creative commons*)**

- to vše má **vliv na** změny v *digitálním vlastnictví* **(*digital property*)** uprostřed **věku *informační společnosti* *… OVLIVŇUJE a OVLIVNÍ NAŠE ČTENÍ a celkově ČTENÁŘSTVÍ***

Efektivní vnímání (percepce) informací?

Jedna **z dílčích možností** jak efektivně vybírat a přijímat informace je ovládnutí efektivních metod čtení a umět si vybrat si relevantní dokumenty k dalšímu zpracování na osobní úrovni, které se stanou i díky e-dokumentům součástí i **osobního řízení znalostí**.

Čtení e-forem?

- Hardwarové a softwarové platformy?
- INTERAKTIVITA versus statické pojetí?
- Čtení jako sociální interakce a lepší sdílení?
- Navazování poznámkami apod. (pen-based interaction)?
- Práce s obsahem včetně procesů hledání?
- Otázka navigace a orientace jako klíčová?
- Je na místě řešit poměr „hlubokého“ čtení a „lehkého“ čtení?

Podle Viitaniemiho (1983)…

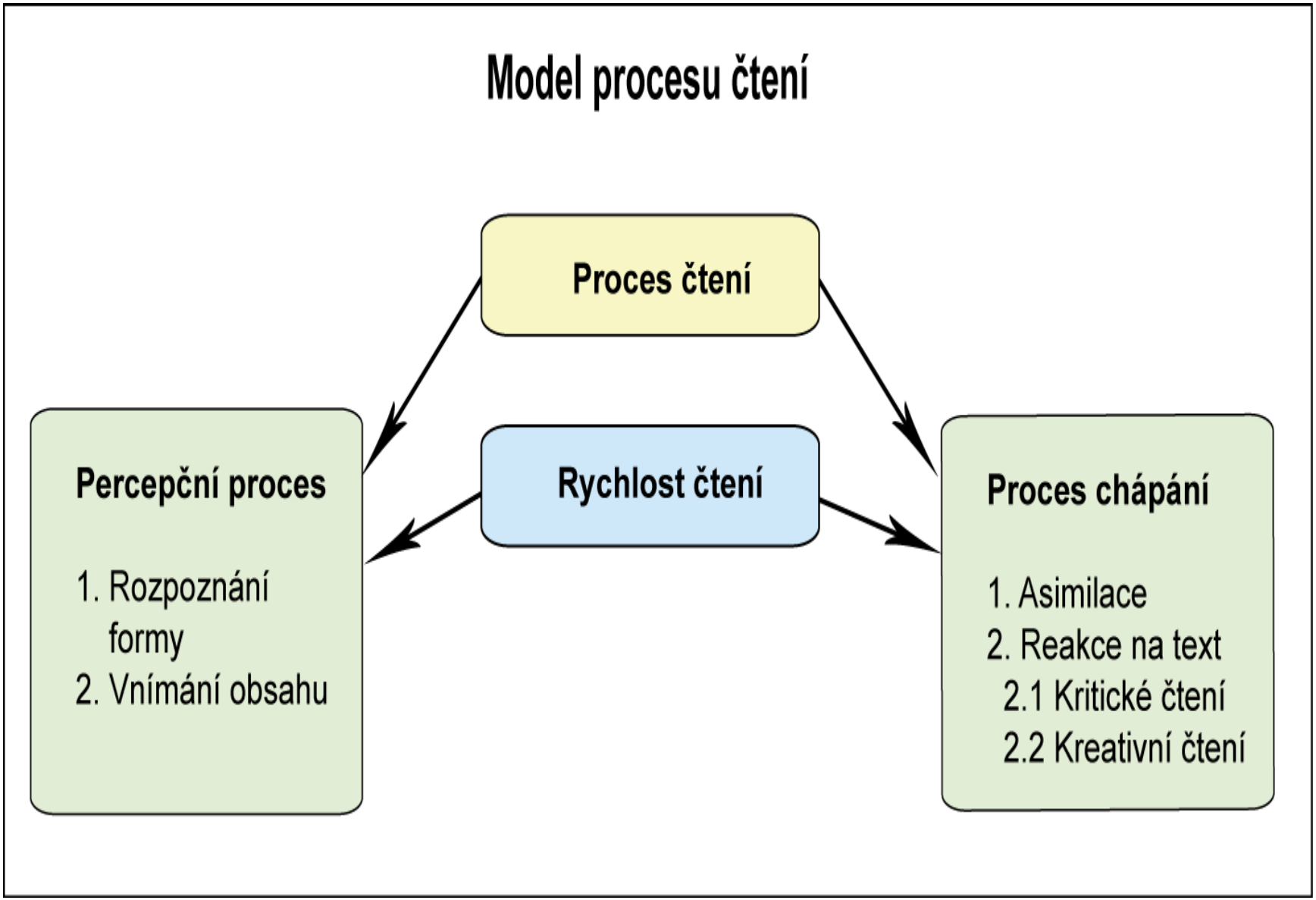

Historický pohled

- Prvními, koho čtení začalo zajímat, byli pedagogové a psychologové. Zajímá však knihovníky a informační profesionály.
- **Zájem směřoval** i do takových oblastí jako **vliv písma**, **rozměrů znaků, způsobu jejich spojení, rozmístění a uspořádání textu na stránce, na rozpoznávání slov, rychlost čtení a na porozumění tištěnému textu**.
- V roce 1929 americký psycholog M. A. TINKER hovoří o tzv. první psychologické etapě ve výzkumu procesu čtení.
- Charakteristické pro americkou školu bylo, že vycházela z experimentální psychologie.

Výzkumy jdou stále stejně např. do následujících oblastí

- Otázky textu jako soustavy podnětů pro vnímatele, rozdíly mezi vědeckým a uměleckým textem, nejoptimálnější vřazení prvků textu takovým způsobem, aby byl čtenář co nejvíce ovlivněn nebo co nejrychleji přiveden k podstatným informacím.
- Vzorce čtivosti, podle kterých je možno určit poměrně s dost velkou přesností vhodnost textu pro čtenáře v souvislosti s jejich věkem, inteligencí a vzděláním.
- Rozdíly mezi čtenáři (čtenáři se liší podle řady znaků, mezi které patří věk, vzdělání, ale také životní zkušenost).
- Rychlost čtení a chápání textu.
- Práce se specifickými čtenáři (např. s dyslektiky) a biblioterapie.
- Typografie, HCI apod.

Ukázka zapojení knihoven: podpora zlepšení parametrů čtení s **Rozečtise.cz, *Vodafone Nápad roku 2012*, tým vytvořený Michalem Zwingerem, startovací projekt a další souvislosti**

… rok 2012: http://www.rozectise.cz, a 2015 přichází http://www.vcelka.cz

Výsledky z globálního pohledu

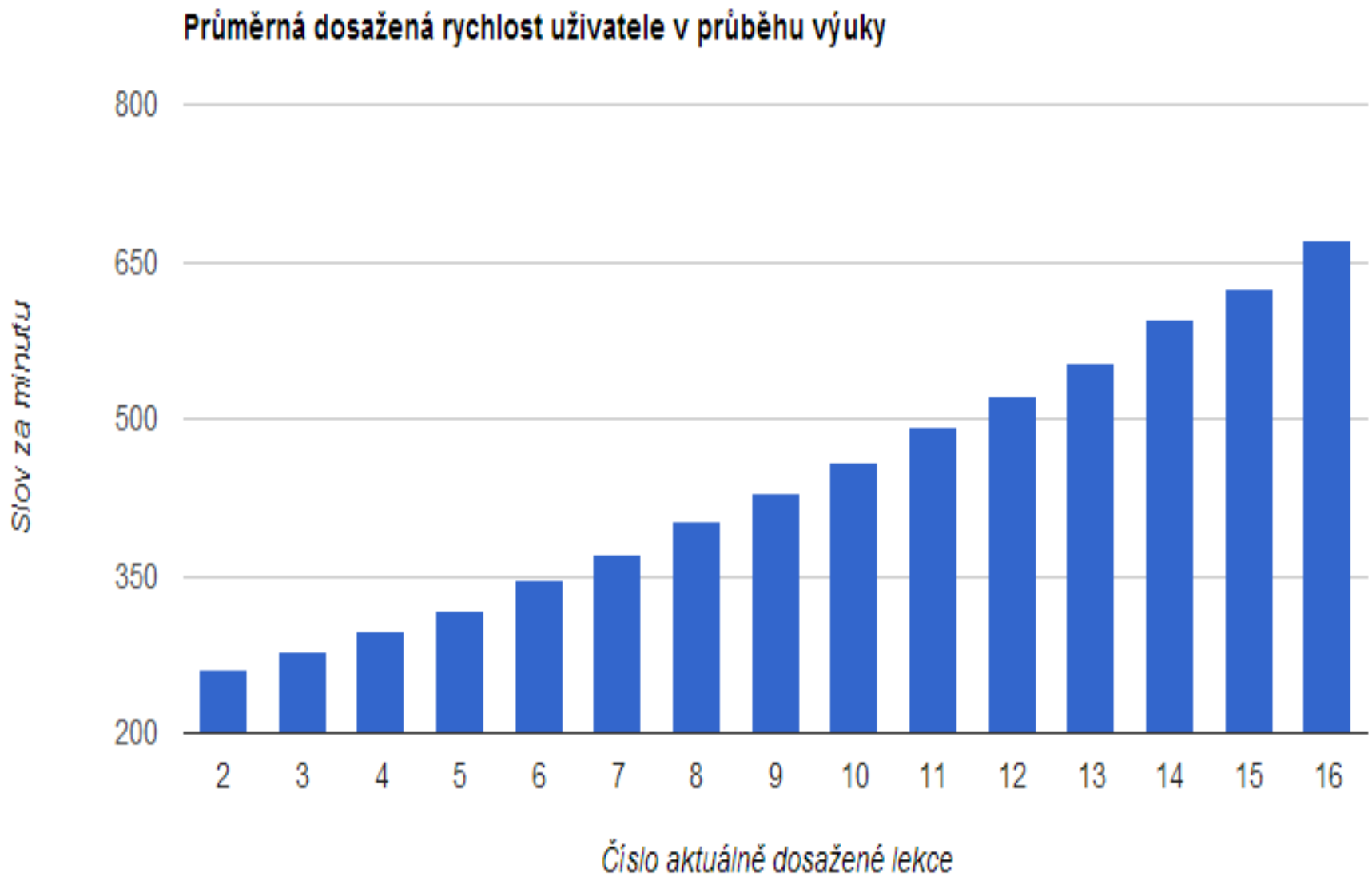

Vítěz Nokia Startup roku 2015

VČELKA.CZ – osobní trenér čtení

Michal Zwinger

Software

Digital Health & Med TechEducation

Včelka zlepšuje úroveň čtení a pomáhá při obtížích se čtením, včetně dyslexie. Aplikace je vytvářena odborníky z oblasti čtení a poruch učení tak, aby fungovala jako individuální trenér čtení (kombinuje odbornost s možnostmi škálování online aplikace). Včelka sama diagnostikuje problémové oblasti čtení a navrhne cvičení ušitá na míru konkrétnímu dítěti, která dále adaptivně přizpůsobuje podle pokroku dítěte.

VÍCE O VČELKA.CZ – OSOBNÍ TRENÉR ČTENÍ

Rozečtise v knihovnách

- Ústřední knihovna ČVUT
- Knihovna Právnické fakulty UK
- Městská knihovna Hostivice
- Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni
- Městská knihovna Litomyšl
- Knihovna Univerzity Palackého
- Městská knihovna Hlinsko
- Knihovna Petra Bezruče v Opavě
- Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně
- Vědecká knihovna v Olomouci
- Knihovna Jiřího Mahena
- Středočeská vědecká knihovna v Kladně
- Moravská zemská knihovna
- …a další, nyní cca 150

Libraries have a special role to play in our knowledge economy. Your institutions have been and should be a place where **parents and children come to read** together and learn together. **We should take our kids there more.**

—President Barak Obama

- Uživatelé sledují **webové stránky knihoven** ze zařízení, které mají **různě velké obrazovky**

  PC, notebook, tablet, mobilní telefon

- Je složitější navrhnout web a e-zdroje tak, aby byly **dobře čitelné na všech zařízeních**
- **% zmenšení stránek** podle velikosti zařízení je nedostačující

Uhlopříčka 10.2 cm

Mobilní verze

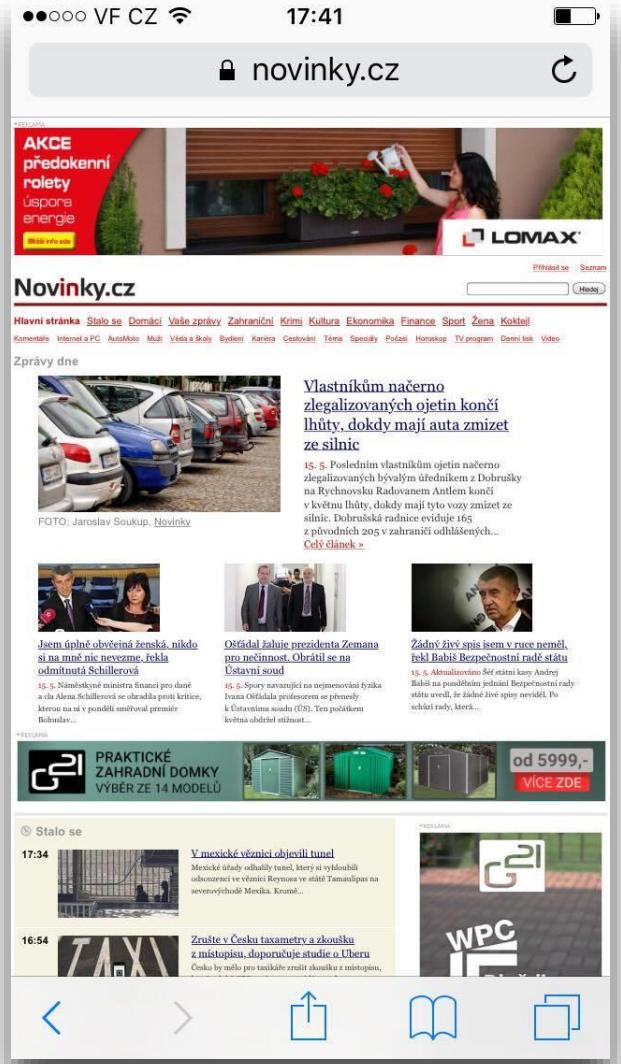

Klasické zobrazení

Responzivní web

- **Responzivní design** - technologie, která umožňuje webové stránce a aplikacím flexibilitu. Obsah mění velikost a optimalizuje se podle zařízení, na kterém je zobrazován.
- **Zlepšuje zobrazování, čtení a interakci**
- **Zmenšuje propast** mezi rozdílnými zařízeními (mobil, tablet, notebook, pc) a různou velikostí obrazovek tím, že poskytuje konzistentní uživatelské rozhraní

Responzivní web

- *Minimum zmenšování / zvětšování obsahu*
- *Minimum posouvání a “scrollování”*
- *Uzpůsobeno co možná nejširšímu rozsahu zařízení (Stolní počítač, notebook, tablet, mobilní telefon, čtečka)*
- Obsah **nestačí jen zmenšit** / zbavit velkých obrazků -> Web / Aplikaci je potřeba uzpůsobit A / R
- **Adaptivně** - fixní rozměry a šablony předpřipravené pro konkrétní zařízení (např.: iPad 2gen, Samsung Galaxy S7 apod.)
- **Responzivně** - obsah se upravuje automaticky podle rozměrů zařízení. Pokud obsah nabude předdefinovaných mezních bodů - obsah je načten tak, aby odpovídal rozměrům zařízení

Responsive Web Design

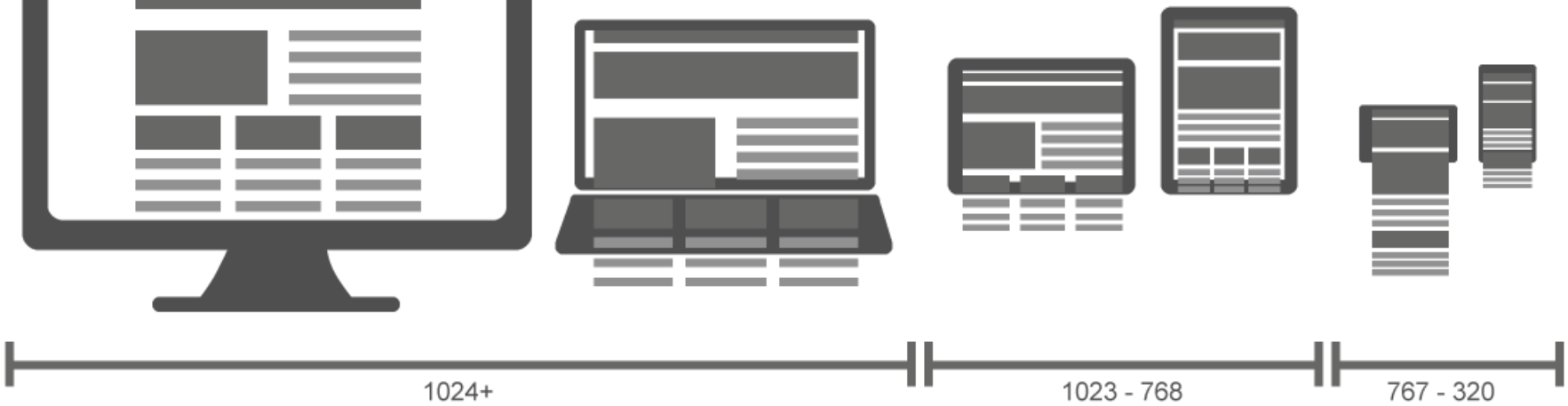

3200 Tigres

19

Design made in Germany Issue 5

113

Responzivní web a elearning

- Instruktážní přístup a “multi-device” learning
- **2 způsoby:**
  - Na obou zařízeních se zobrazuje stejný obsah
  - Pro mobilní zařízení je obsah zestručněn

Responzivní web a elearning

- **Kontext > Zařízení > Cíle**
  - **Kontext** - Kde se nacházím a co zrovna dělám (doma, veřejná doprava, práce, škola)
  - **Zařízení** - S jakým zařízením mohu momentálně pracovat (mobil, tablet, pc)
  - **Cíle (“moment of a learning need”):**
    - Učím se něco poprvé **(kurz, seminář, vyučování …)**
    - Chci se o něčem dozvědět více **(kurz, seminář, vyučování…)**
    - Pokouším se něco připomenout **(záznam přednášky, ezdroje …)**
    - Něco se změnilo **(oznámení, sms/email/notifikace …)**
    - Pokud se něco pokazilo **(řešení na poslední chvíli …)**

m

PC

Zabezpečeno https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=5271

dl1.cuni.cz | Moodle pro výuku1 | Moodle pro výuku2 | Moodle pro další vzdělávání | Moodle pro hostování kurzů | Moodle pro Mefanet | Čeština (cs) | Jan

na https://cas.cuni.cz

Informační zdroje v medicíně 3, 4 a Vyhledávání informací k tématu bakalářská práce

MEFANET (MEdical FAculties NETwork)

Primární snaha směřuje k usnadnění interakce mezi jednotlivými týmy z různých fakult a umožnit tak studentům a pedagogům efektivně sdílet elektronické výukové (www.mefanet.cz)

PubMed (Youtube video CZ)

Odkaz PubMed

MeSH (Medical Subject Headings)

"Klíčová slova" a stromy (kategorie) pro správné a odborné vyhledávání odborných medicínských termínů.

https://meshb.nlm.nih.gov/search

MedMeSH

- Nursing Care
- Critical Care Nursing
- Primary Care Nursing
- Hospice and Palliative Care Nursing
- Patient Care Planning

Překladač Google

V překladači Google lze překládat kompletní webové stránky

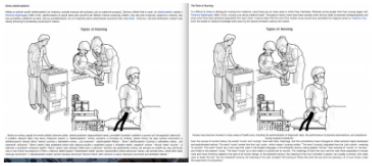

Booleovské operátory (AND, OR, NOT)

Pro přesnější vyhledávání v online databázích

Stolní PC

iPhone 5

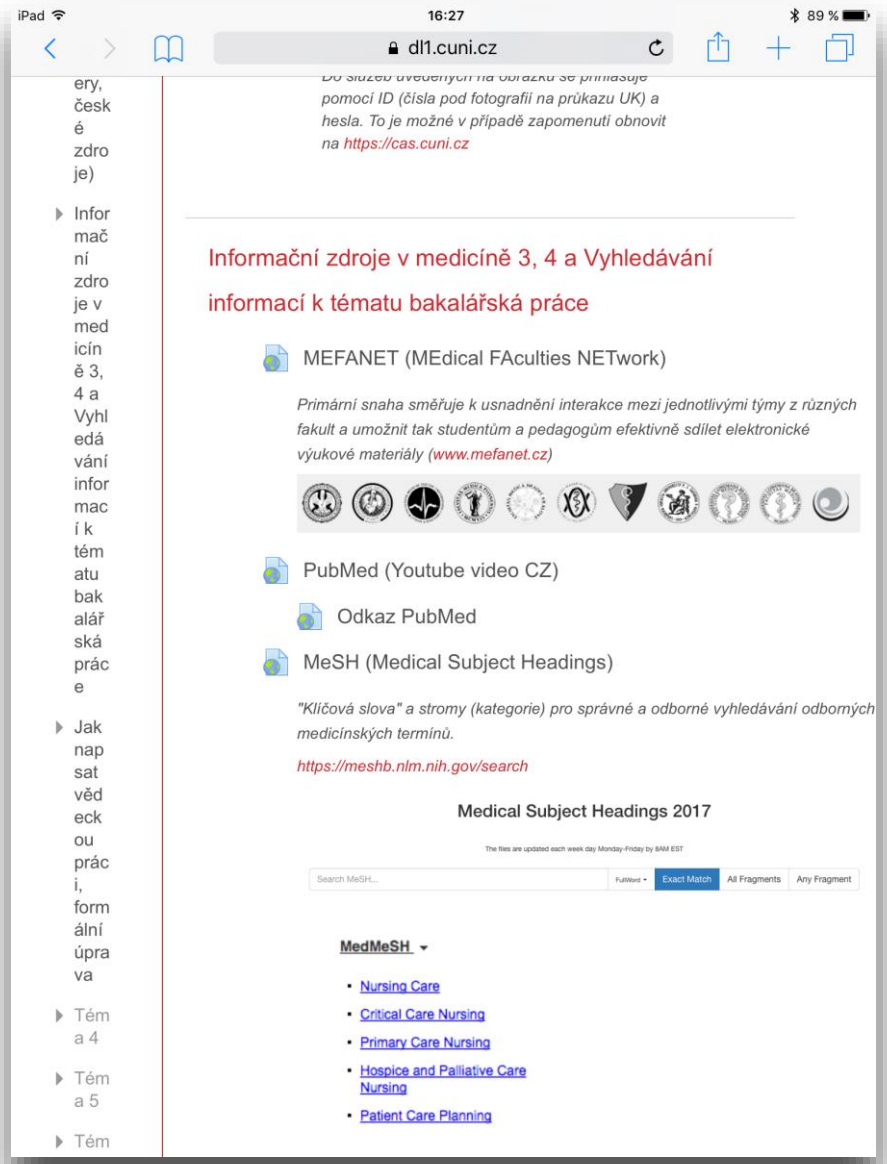

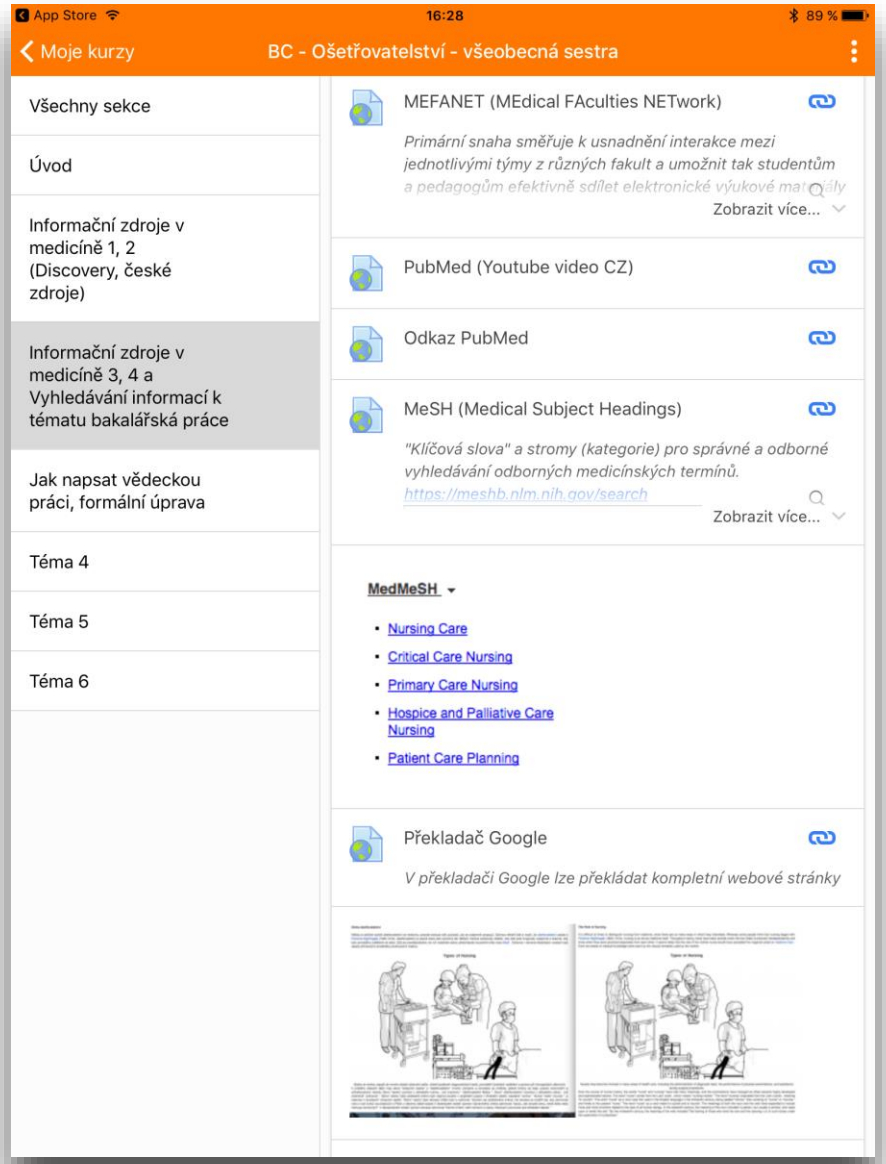

klasické zobrazení **aplikace** iPad

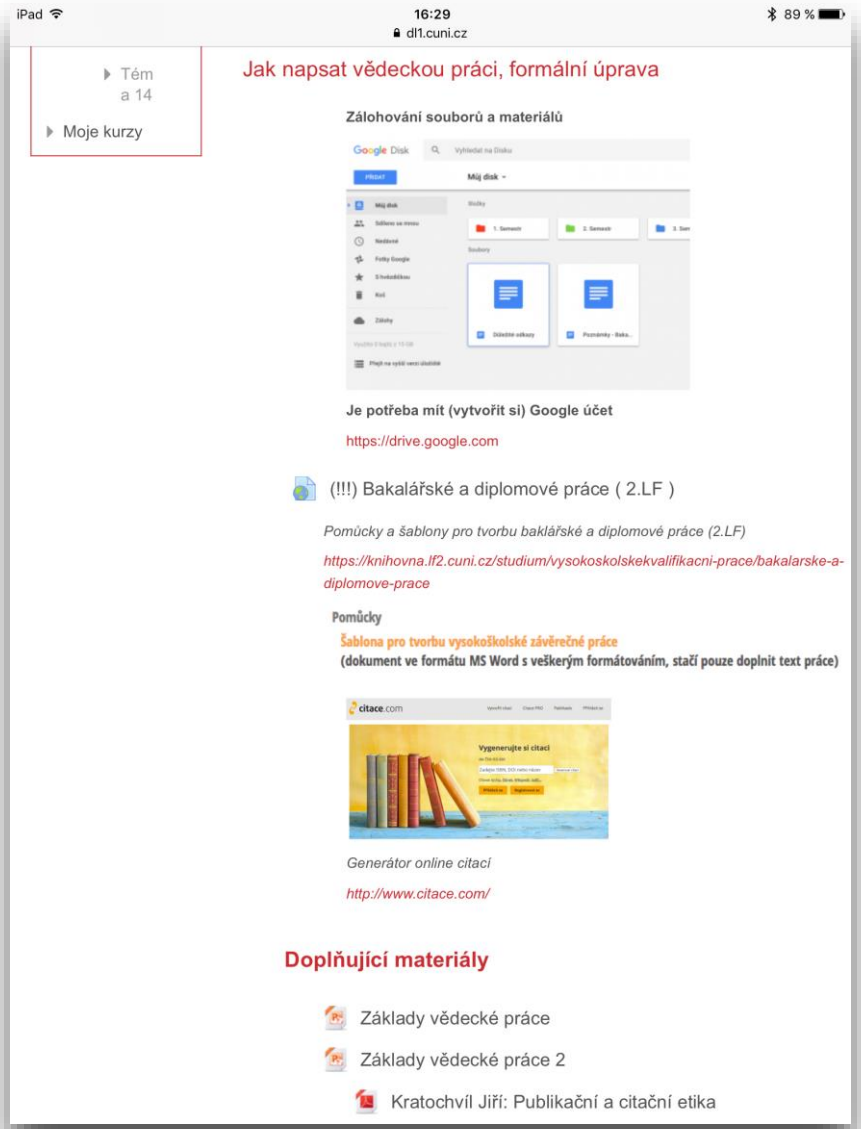

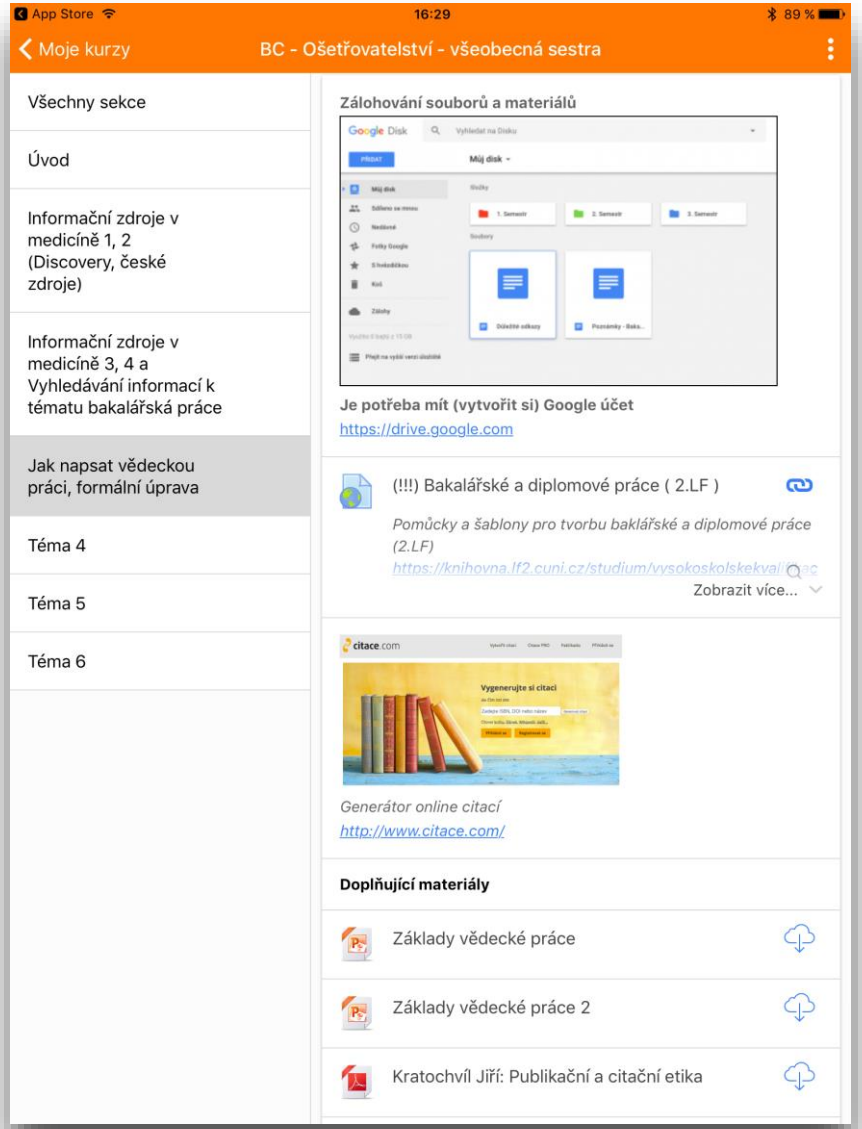

klasické zobrazení **aplikace** iPad

Webové stránky pro tvorbu responzivního webu

Většina nástrojů je dostupná bezplatně
Případně jsou zpoplatněny rozšiřující balíčky

- WordPress
- Joomla!
- Drupal
- Blogger
- vBulletin
- Tumblr
- DataLife Engine
- Magento
- Prestashop
- Bitrix
- Google Sites
- Typepad (external site)
- Squarespace (external site)
- Wix (external site)

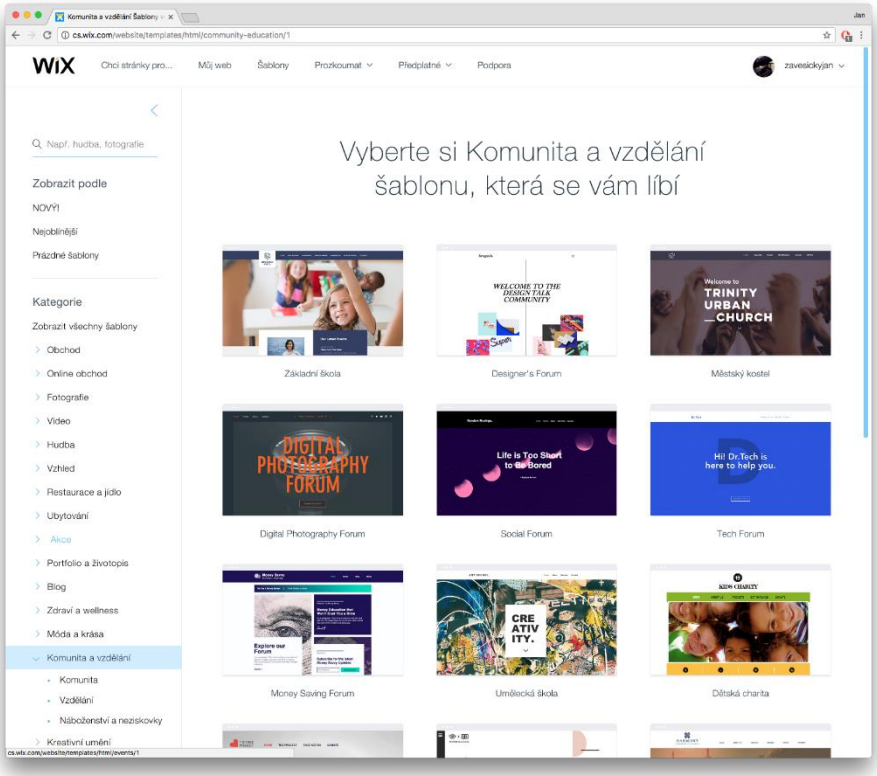

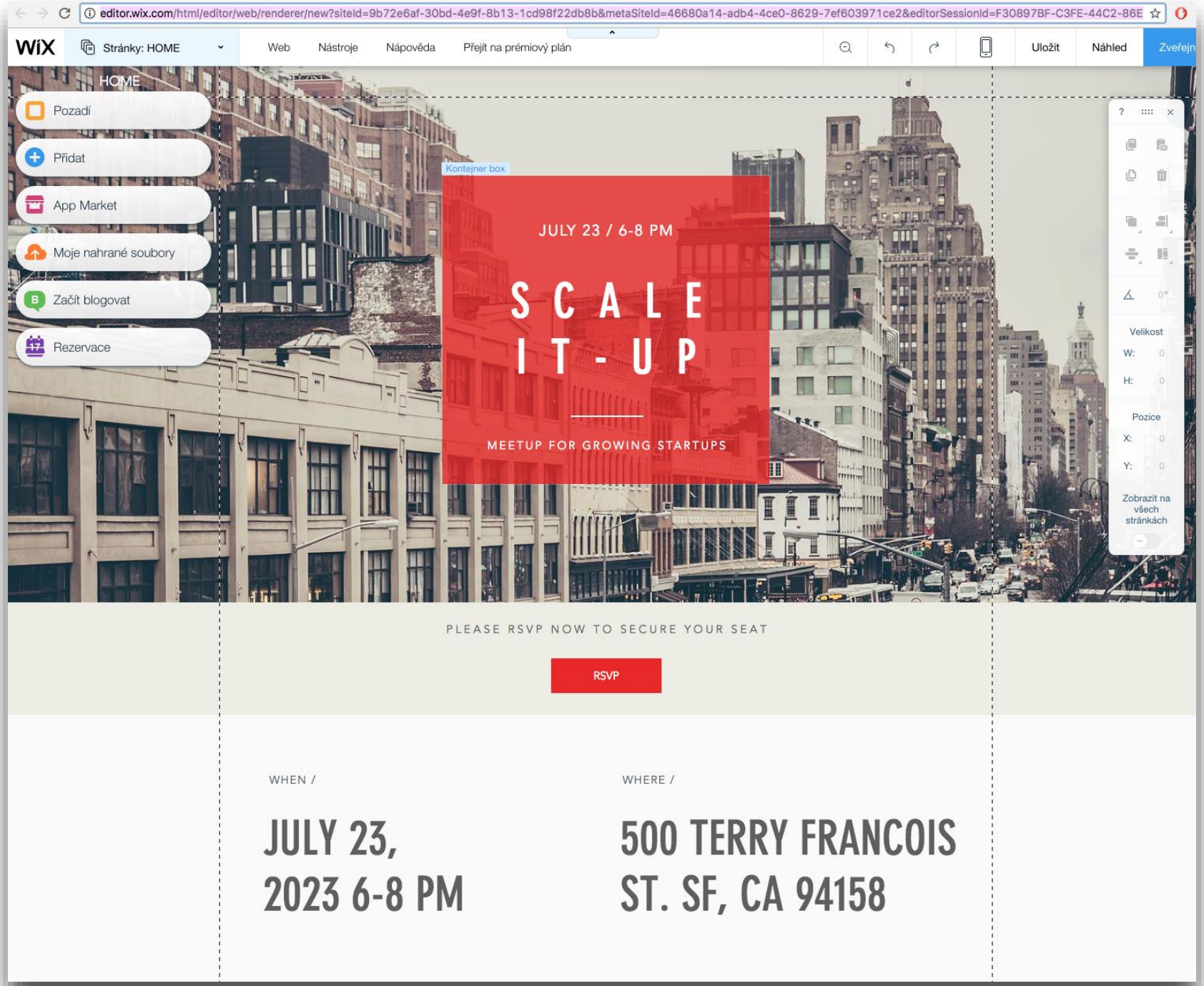
editor.wix.com/html/editor/web/renderer/new?siteId=9b72e6af-30bd-4e9f-8b13-1cd98f22db8b&metaSiteId=46680a14-adb4-4ce0-8629-7ef603971ce2&editorSessionId=F30897BF-C3FE-44C2-86E
WiX
Stránky: HOME
Web
Nástroje
Nápověda
Přejít na prémiový plán
Uložit
Náhled
Zveřejn
HOME
Pozadí
Přidat
App Market
Moje nahrané soubory
Začít blogovat
Rezervace
Kontejner box
JULY 23 / 6-8 PM
SCALE IT-UP
MEETUP FOR GROWING STARTUPS
Velikost
W:
H:
Pozice
X:
Y:
Zobrazit na všech stránkách
PLEASE RSVP NOW TO SECURE YOUR SEAT
RSVP
WHEN /
JULY 23, 2023 6-8 PM
WHERE /
500 TERRY FRANCOIS ST. SF, CA 94158

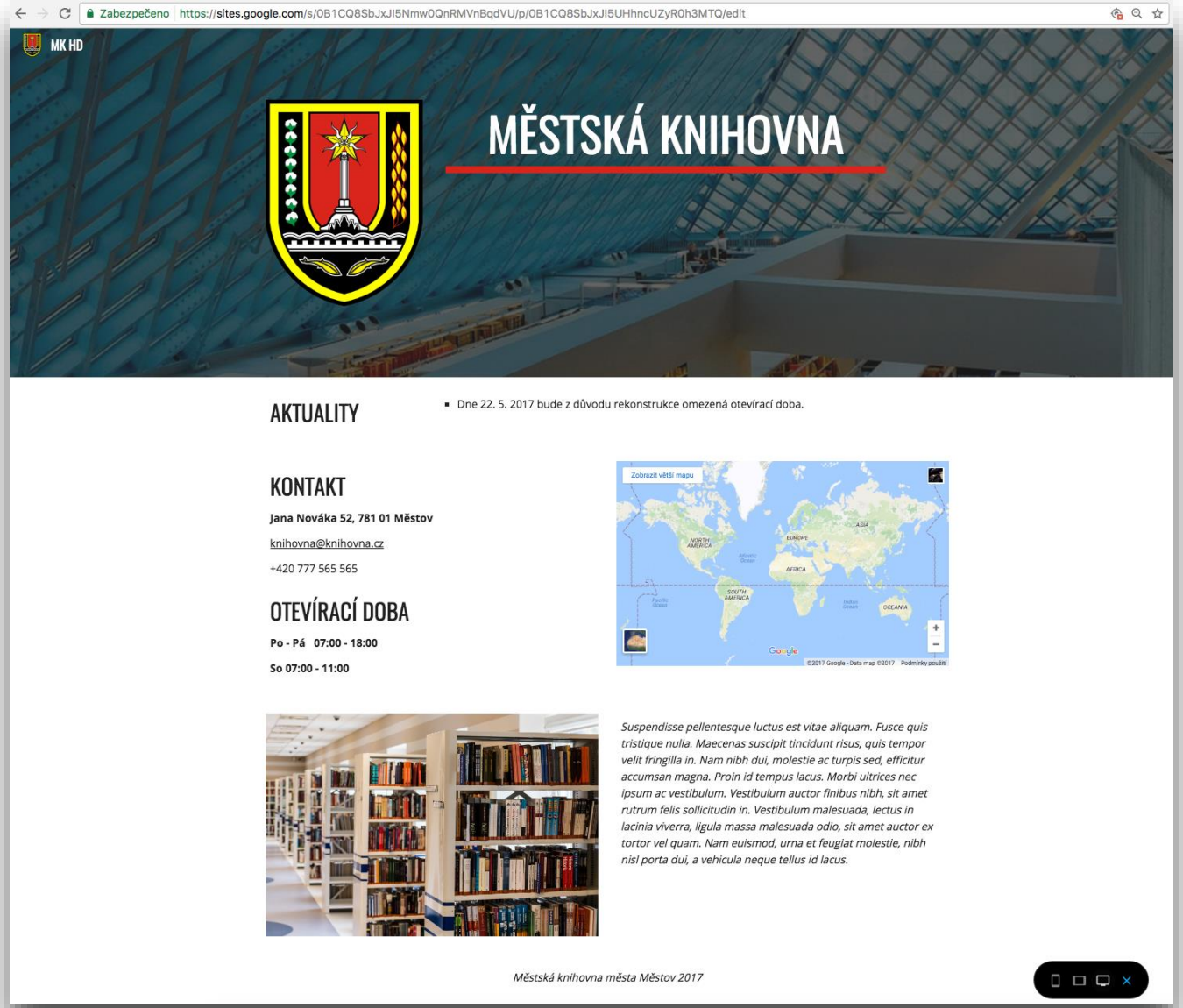

Stolní počítač

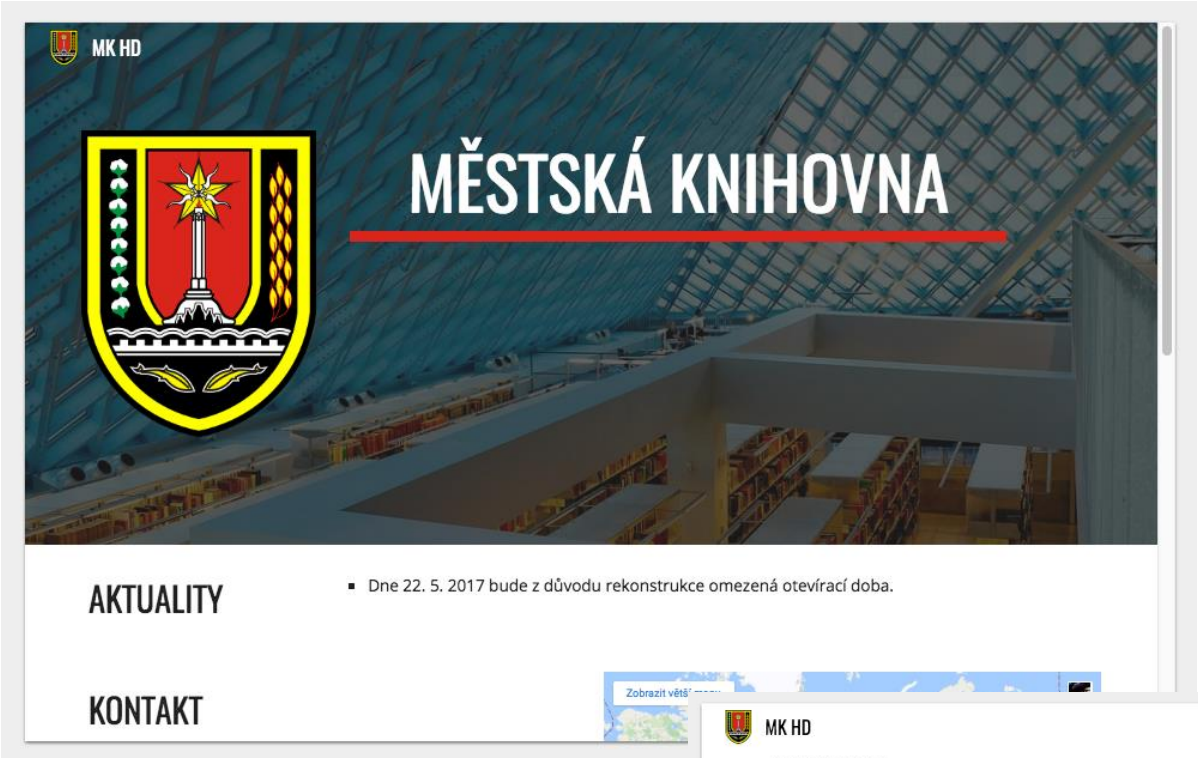
MK HD
MĚSTSKÁ KNIHOVNA
AKTUALITY
Dne 22. 5. 2017 bude z důvodu rekonstrukce omezená otevírací doba.
KONTAKT

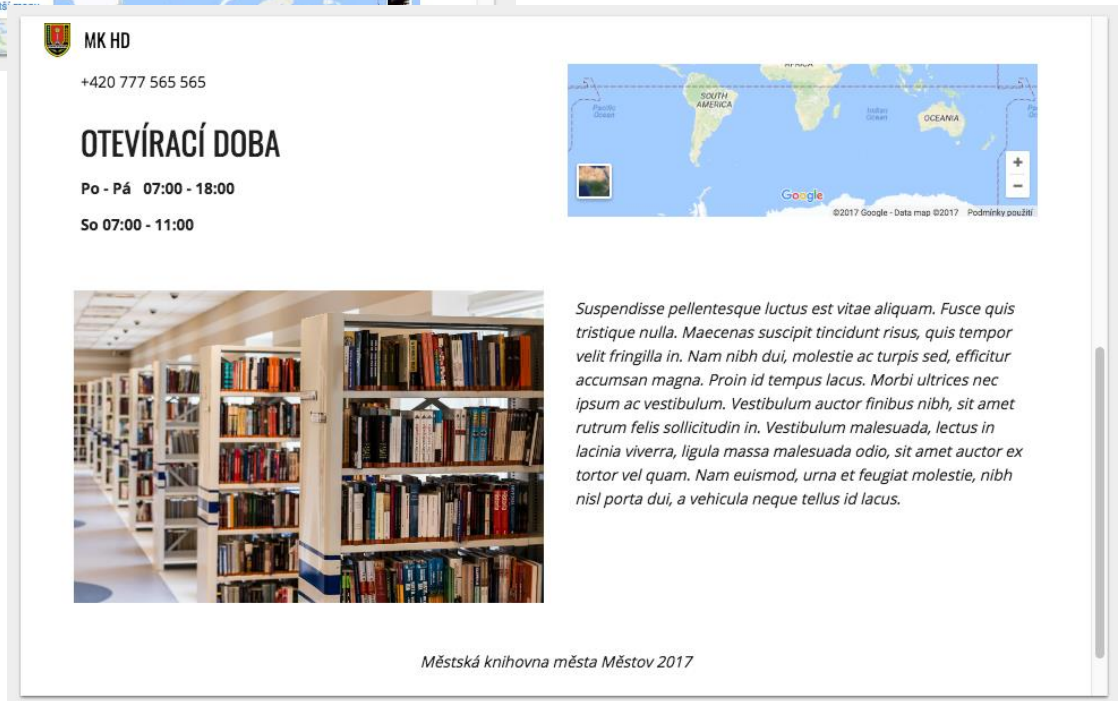
MK HD
+420 777 565 565
OTEVÍRACÍ DOBA
Po - Pá 07:00 - 18:00
So 07:00 - 11:00
Suspendisse pellentesque luctus est vitae aliquam. Fusce quis tristique nulla. Maecenas suscipit tincidunt risus, quis tempor velit fringilla in. Nam nibh dui, molestie ac turpis sed, efficitur accumsan magna. Proin id tempus lacus. Morbi ultrices nec ipsum ac vestibulum. Vestibulum auctor finibus nibh, sit amet rutrum felis sollicitudin in. Vestibulum malesuada, lectus in lacinia viverra, ligula massa malesuada odio, sit amet auctor ex tortor vel quam. Nam euismod, urna et feugiat molestie, nibh nisl porta dui, a vehicula neque tellus id lacus.
Městská knihovna města Městov 2017

Tablet

Mobilní telefon

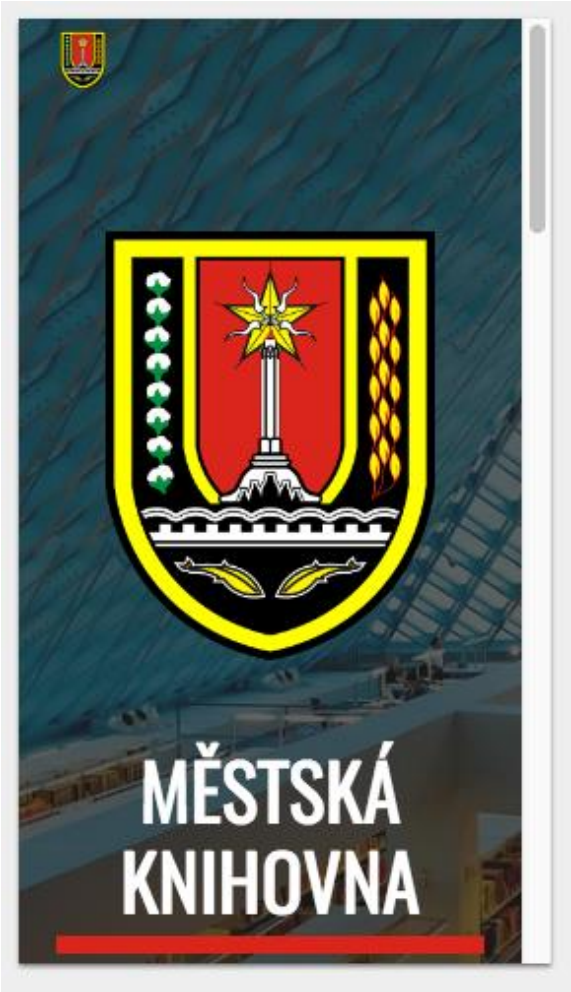

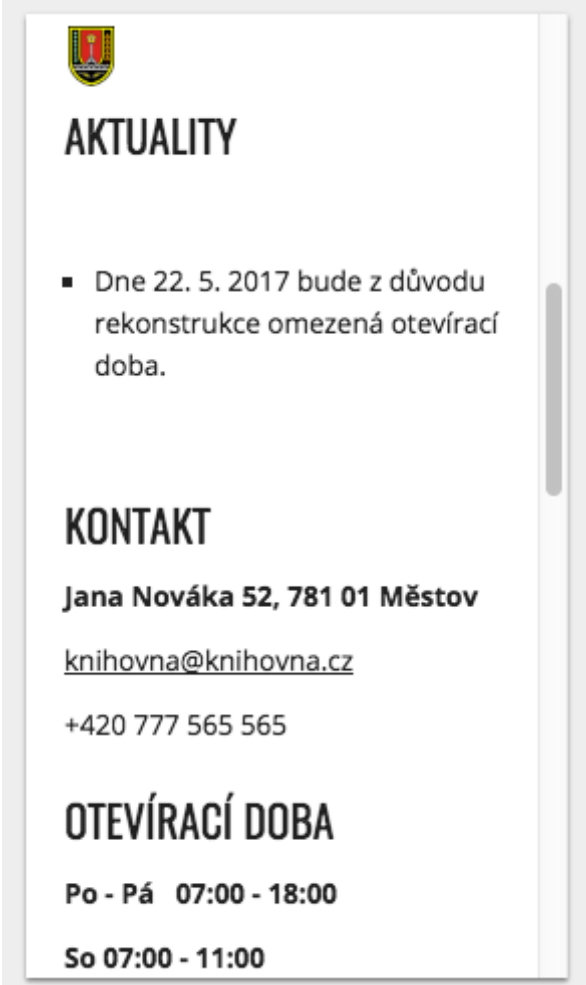

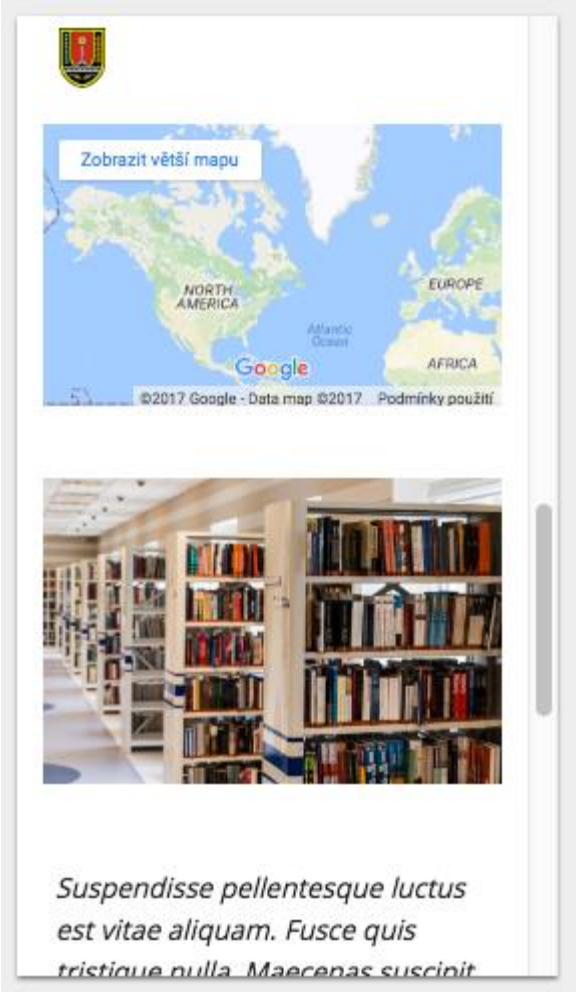

Další možnosti

- **Aplikace**

- Potřeba instalovat, vyvíjet a aktualizovat. Různé operační systémy (iOS, Android) - práce dvakrát

+ umožňují stahovat obsah online (webová knihovna ecuni.publi.cz)

- **Sociální sítě**

- Uživatelé nemusejí mít na soc. síti profil

- **“Dva weby”**

- Jeden pro mobilní zařízení, jeden pro stolní PC. Problém s aktualizací obsahu na obou webech - práce dvakrát

Odkazy pro tvorbu Mobile friendly webu

- https://developers.google.com/webmasters/mobile-sites/
- https://www.thinkwithgoogle.com/topics/create-better-mobile-user-experience.html

„Lidé nemají ani tušení, kolik času a námahy se musí vynaložit, aby se člověk naučil číst. Potřeboval jsem k tomu osmdesát let a stále ještě nemohu tvrdit, že jsem dosáhl kýženého cíle.“

J. W. Goethe

Děkujeme za pozornost.